

La noia que es va capbussar endins el cor del món

SABINA BERMAN

Traducció de Josep Alemany Castells

BARCELONA 2010

Títol original: *La mujer que buceó dentro del corazón del mundo*

Primera edició: setembre de 2010

Publicat per:

EDITORIAL ALREVÉS, S.L.

Passeig de Manuel Girona, 52 5è 5a

08034 Barcelona

info@alreveseditorial.com

www.alreveseditorial.com

© Sabina Berman, 2010

© de la traducció: Josep Alemany Castells

© de la present edició, 2010, Editorial Alrevés, S.L.

Printed in Spain

ISBN: 978-84-937920-2-2

Dipòsit legal: B-31.213-2010

Correcció d'estil de la traducció: Ignasi Capmany Torrent

Imatge de la coberta:

© joepad

Disseny de portada: IZQUI

Impressió:

Novagràfik, S.L.

Vivaldi, 5

08110 Montcada i Reixac (Barcelona)

Queda rigorosament prohibida, sense l'autorització escrita dels titulars del «Copyright», sota les sancions previstes per les lleis, la reproducció o la transmissió total o parcial d'aquesta obra per qualsevol mitjà o procediment, inclosos la reprografia i el tractament informàtic i la distribució d'exemplars d'aquesta mitjançant el lloguer o el préstec públics.

1

... el mar...

... la platja de sorra blanca...

El mar amb espurnes de sol fins a l'horitzó.

Després la platja blanca, on arriben, desfetes en escuma, les onades del mar. I més enllà, al cel, un sol de tanta claror que desborda el seu cercle.

Tinc set.

Deixo d'escriure per anar a beure un got d'aigua.

I després, de sobte, un dia, una nena asseguda en una tovallola vermella damunt la sorra blanca, els genolls contra el pit, amb mitjons i sandàlies, una nena desmanegada i prima gronxant-se cap endarrere i cap endavant i murmurant:

—Jo.

Una i altra vegada:

—Jo.

—Jo.

Una nena prima amb una ampla samarreta blanca que el vent infla, les cames flexionades, els genolls contra

8

el pit. Una nena que murmura contra el vent i contra el mar:

—Jo.

—Jo.

Llavors una onada s'alça molt amunt i cau, i amb l'estrèpit la nena es perd, no sap on és, desapareix de cop, no hi és. Què se n'ha fet, del Jo? Aquesta estructura fràgil, formada d'un seguit de mots, s'ha esborrat i en lloc seu només hi ha un No-Jo enorme: el mar.

Vaig a buscar un altre got d'aigua.

Algú la porta contra el vent agafada de la mà, a la nena prima i desmanegada, samarreta blanca fins a les cuixes; estén una tovallola vermella a la sorra, hi asseu la nena i li diu el que ha de dir. Repetir.

—Jo.

—Jo.

Això passa sovint, cada tarda de cada dia. El fet d'aparèixer asseguda a la sorra gronxant-se i dient Jo i ser esborrada pel bramul de l'onada que cau i es desfà en escuma que llisca ràpida damunt la sorra.

La tieta Isabelle, segons m'explicaria més endavant ella mateixa, va arribar de Berkeley, Califòrnia, a Mazatlán, Sinaloa, a prendre possessió de la seva herència, una fàbrica de tonyina que es deia Consuelo: Atunes Consuelo.

El nom més inescaient de la indústria pesquera del planeta, com ens informaria al cap de molts anys un especialista en màrqueting.

Un dia la tieta Isabelle va baixar d'un avió que resplendia sota el sol a la pista d'aterratge de l'esquifit aeroport

de Mazatlán, vestida de blanc, amb pantalons i camisa de lli blancs, amb un barret de palla d'ala ampla i

9

ulleres grosses i fosques, i va travessar la pista amb la mà dreta al clatell, perquè no li volés el barret de palla d'ala ampla.

I de l'aeroport se'n va anar de dret a la fàbrica de tonyina.

La seva herència, valorada en uns quants milions de dòlars. La fàbrica ocupava 2 illes senceres, consistia en 2 baluernes de ciment i un edifici de vidre, anava des del carrer fins als molls en propietat, 4 molls paral·lels on 20 vaixells tonyinaires es balancejaven a l'aigua, ancorats.

La tieta la va detestar des del primer moment, aquella fàbrica. L'olor de salnitre barrejada amb la fortor del podrimener dels peixos morts.

Vestida totalment de lli blanc va entrar en el primer bloc de ciment sense finestres i s'aturà a la vora de les taules de treball on, sota la bonior d'un núvol de mosques i tot al llarg de 8 taulells, les obreres esbudellaven metòdicament les tonyines.

Va preferir alçar els ulls cap al núvol de mosques.

—Per què dimonis no hi tireu insecticida? —va preguntar.

—Perquè la carn de les tonyines —li va respondre la guia— s'impregnaria dels productes químics de l'insecticida, senyora.

Llavors es va atrevir a abaixar els ulls.

Als taulells, les obreres esbudellaven rutinàriament les tonyines. Una obria la tonyina pel costat amb un matxet, com si hi obrís una cremallera. I la passava a l'obra següent, que hi ficava les 2 mans enguantades de làtex rosa fins al colze i d'una estrebada li arrencava tota la moca i la llançava a la pila de budells rogencs i roses i viscères violàcies que cobrien el terra. La tercera operària li tallava el cap d'un cop de matxet i el tirava en un cubell que tenia al costat.

Plena de fàstic, la tieta Isabelle es va tancar la boca i

10

amb les seves sandàlies blanques amb taló de fusta va accelerar el pas pel terra ple de bassals d'aigua escumosa rosa, bromeres d'aigua de mar barrejada amb sang de tonyina, va entrar en una cambra de bany on brumien voletejant 100 mosques i a la fortor del peix mort s'hi afegia la pudor de la merda fresca, i abans de poder arribar a algun vàter va vomitar a la pica d'un lavabo.

La meua tieta Isabelle, tan elegant, encara no havia vist el pitjor.

Un taxi la va traginar per un poble de cases xaparres de ciment i carrers d'asfalt ple de sots i clots a cada tram, un asfalt que la solellada feia mirallejar com l'acer, i la va dipositar davant la casa que el meu besavi, l'avi de la

tieta, li havia deixat en herència.

Darrere un pati d'entrada amb un herbei eixarreït i groc i palmeres gegants de llargues fulles seques i decandides, el palauet blanc, estil francès, de 2 plantes, amb merlets orgullosos a la part superior, estava ruïnós. El terra era de marbre escacat, blanc i negre, i això mantenia l'aire fresc, però tenia els sostres esgavellats, amb bigues d'acer penjant en l'aire i finestrals sense vidre o amb els vidres esquerdats i amb porticons de fusta trencada. Un palauet francès construït al segle 19 pel meu besavi, el fundador d'Atunes Consuelo.

Al dormitori de matrimoni amb finestral amb vista al mar, els 2 matalassos del gran llit estaven podrits i un tenia al bell mig un forat que s'havia convertit en el cràter del cau d'un formiguer, i llargues fileres de formigues roges baixaven per les 4 potes del llit, s'escolaven per sota de les esclotxes de 4 portes i s'endinsaven per 4 passadissos en direcció a les 12 habitacions del segon pis.

Total, que la primera nit la tieta va dormir en una hamaca que va trobar a la sala, estesa entre 2 columnes dòriques a la vora d'un altre finestral sense vidres per on també apareixia el mar.

11

I, mig adormida, segons m'ha explicat la tieta Isabelle, va sentir unes passes i tot seguit va notar l'alè d'algú

arran del seu nas.

Esfereïda, va obrir els ulls i just allà en front seu hi havia un ésser de cabells embullats que mig li tapaven mitja cara. Era una criatura fosca i nua. Darrere les grenyes se li endevinaven uns ulls grossos, una cosa salvatge que la mirava de fit a fit.

—Qui ets tu? —va murmurar la tieta Isabelle.

I la cosa va fer 2 passes enrere.

La tieta Isabelle es va aixecar a corre-cuita de l'hamaca i la cosa va recular cap enrere 2 passes més.

La tieta Isabelle va fer 2 passes endavant i la criatura arrencà a córrer, perquè tenia més por de la tieta Isabelle que no pas la tieta Isabelle d'ella.

La tieta Isabelle la va veure córrer com una ombra en l'aire blau fosc escales avall cap al soterrani, la va sentir tancar la porta de fusta amb una barra i també va sentir

una trencadissa

de coses estavellades contra les parets del soterrani.

El terrabastall va durar, explica la

tieta Isabelle, 2 o 3 hores, a vegades barrejat amb udols terribles

que no la deixaven assossegat: se'n va anar a

treure una ampolla de whisky de la maleta, es va estirar a l'hamaca i es va empassar a glops llargs mitja ampolla, i ni així el rebombori la deixava enfonsar-se en el son, fins que a la matinada, per fi, va parar, després d'un últim udol i un darrer cop.

Quan es va despertar, el marbre del terra i les parets blanques reflectien la llum del migdia i un espetarregar sec venia de la cuina.

Era la Gorda, la minyona de la casa, que molia el cafè. Les 2 dones es van saludar, la Gorda va posar el cafè molt en una gerra d'aigua acabada de bullir, va servir

12

a través del colador una tassa enorme de cafè, i després una altra, tot en silenci, i encara que no es coneixien més que de referències, les 2 dones es van asseure a la taula i tot seguit es van posar a fer una llista de les necessitats de la casa.

El menjar, els utensilis de neteja urgents, les persones que haurien de contractar: un jardiner, un mosso, un xofer, permanents; per 1 setmana, un exterminador de formigues; per 1 mes, un polidor de terres de marbre; i per 2 mesos, 12 paletes que renovessin les parets, possessin vidres a les finestres i traginessin els mobles quan els portés un tràiler.

Tot d'un plegat, la tieta es va alçar de la taula, va encendre un cigarret i, repenjada a l'estufa, va explicar a la Gorda l'encontre de la nit passada amb aquella criatura... o aquella cosa.

—Ah, la nena! —va fer la Gorda, rient fluixet.

—La nena?

—Viu aquí. Que no li han dit res?

—Qui m'ho havia de dir?

—Doncs la seva germana. —La Gorda encara reia fluixet—. De debò que la seva germana no li va parlar mai de la nena?

—No m'hi feia, amb la meva germana —va dir la tieta—. Estàvem distanciades.

—Vaja!

—I per què hi viu, aquí, la nena?

La Gorda s'ho va rumiar abans de contestar:

—Per caritat, suposo.

Penjat d'un clau a la paret de la cuina, hi havia un matxet. La tieta Isabelle el va empunyar i va baixar amb la Gorda l'escala que duia al soterrani. Darrere la porta es va trobar amb un celler tenebrós i fètid. Pertot arreu hi havia escampades fustes esberlades i fragments de mobles i d'ampolles buides; en fer un revolt van quedar

13

enlluernades: un esvoranc de la paret per on penetrava

la claror donava a un recer de mar, una caleta amb un tancat de fustes, i al racó més distant s'hi veia immòbil, amb el mar fins a la cintura, prima com el traç d'una línia negra dins l'aigua blau turquesa, la cosa.

La cosa es submergí dins l'aigua i en va ressortir amb un objecte vibrant i vermell a la mà: un peix vermell que se li esmunyí de les mans i que va tornar a l'aigua. Es podia sentir que es petava de riure.

—Sembla contenta —va dir la tieta.

—I tant! O està alegre o està enfadada o està trastocada. No té més varietat. Vol que la cridi?

—Sí, cridi-la.

La Gorda es va ficar 2 dits a la boca i féu un xiulet com un carreter.

La nena fosca es va girar per mirar-les. Es va posar a caminar molt a poc a poc cap a elles. Però a cada 3 passes s'aturava espantada.

—No enraona —va informar la Gorda—, només gruny.

No menja amb coberts, menja amb les mans, el que li donin, o pel seu compte sorra mullada. S'està tot el dia a la cova del soterrani o al seu recer de mar, al tancadet, sempre despullada. I li fa por qualsevol presència, tret de la meva. Amb mi és molt dòcil.

La Gorda va somriure en afegir:

—Dòcil com un gosset.

Per ordre de la tieta, la Gorda la va ficar a la tina de marbre de l'habitació de matrimoni. La va fregar amb un raspall de netejar el terra i sabó de rentar plats, fins que sota la crosta de ronya va aparèixer una pell rosa. La mata de cabells estava tan rígida i embullada que la tieta va renunciar a tallar-la-hi amb algun estil premeditat i va manar que la hi tallessin sense contemplacions

14

a estisorades fins a la closca; i en acabat, la mateixa tieta li va rasurar el cap amb una fulla d'afaitar mentre, envoltada del vapor de l'aigua calenta de la banyera, la cosa havejava, pertorbada.

La van treure de la banyera així, pelada i nua, li van netejar la bava de la boca i la van asseure en un banc: els genolls no eren més gruixuts que les cuixes, de tan prima com estava, el costellam del tors se li podia dibuixava costella a costella, i les ungles de les mans i dels peus se li enrotllaven com a closques de cargols.

Per tallar-les-hi van haver d'utilitzar unes tisores, de les que serveixen per tallar fil d'aram.

La tieta es va quedar mirant la cosa, ara pelada, neta, amb olor de sabó de plats i la mirada perduda, i llavors li va veure una nafra a l'esquena. La nafra anava de l'espatlla dreta a l'altre l'extrem de la cintura. Va descobrir, a més, a la cuixa esquerra, una altra cicatriu llarga.

I als 2 braços, unes quantes cicatrius rodones.

Es va esgarriar.

I els seus ulls es van trobar amb la mirada perduda de la nena. Tenia els ulls verds. D'un verd clar.

Com els de la tieta.

La tieta va encendre un cigarret i va cridar la Gorda a l'habitació de matrimoni.

—A veure, Gorda, repeteixi'm per què hi viu aquí, aquesta cosa.

—Doncs, la veritat, no ho sé; vés a saber. El que dic quan m'ho pregunten és perquè a la seva germana li va fer pena.

—Torni-m'ho a dir: quant de temps fa que viu d'aquesta manera?

—Tota la vida, que jo sàpiga. Quan vaig arribar, ja hi era, a la casa. O, més ben dit, allà a sota, al soterrani i al seu tancat vora mar. Quan venien visites, la seva germana me la feia tancar a la caseta on es guarda la

15

llenya, al racó més amagat de l'hort; així, si s'enfadava, no se sentia el xivarri.

La tieta Isabelle va deixar anar a poc a poc el fum del tabac.

—I li pegava? —va preguntar.

—Qui? La seva germana?

—O vostè. O algú. Qui li va fer aquestes nafres?

—Jo no —es va defensar la Gorda.

—La meva germana, doncs? —volia saber la tieta.

—A vegades la senyora li pegava —va dir la Gorda, mirant cap a una altra banda—. La tancava en una habitació i li pegava amb el cinturó, per la banda de la sivella.

Jo sentia els crits de la nena i continuava cuinant. Quina altra cosa hi podia fer jo?

La tieta Isabelle no va respondre. Fumava i contemplava el mar per la finestra.

La Gorda va afegir:

—És que va néixer ximpleta, em sembla que devia ser per això.

—Ximpleta, en quin sentit?

—Curta de gambals. Miri, sense embuts: no hi és tota, al cap hi té alguna peça que grinyola.

—I per això era que...

—Per això la seva germana es desesperava amb ella i per això li pegava i per això la va tenir tancada tota la vida.

—Però això són cremades —va replicar la tieta—. Pegar una nena ja és terrible, però cremar-la: s'hauria de tancar a la presó qui crema una nena.

La Gorda no va moure els llavis.

Després va rondinar:

—Sap què? Si una dorm estirada a terra com ho fa la nena, els escarabats la mosseguen. Algunes cicatrius poden ser per això.

La tieta va fer un esbufec. Tenia una altra pregunta.

16

—Quan va morir la meva germana, la va fer cridar, la nena, per acomiadar-se'n?

La Gorda va abaixar els ulls.

—La seva germana era molt dura, si vostè m'ho disculpa.

La seva germana va morir ben sola. Després de l'embòlia, quan ja estava mig encarcerada, caminava d'una forma molt estranya, primer una cama, després d'una llarga estona l'altra, tenia les mans enravenades, fins i tot li costava de respirar. Va fer que 2 camàlics de la fàbrica la pugessin al jeep i va enfilar la carretera cap a la muntanya. En acabat la policia va dir que les marques a l'asfalt demostraven que en un revolt molt alt va tirar pel dret, com si al davant hi hagués un camí...

—No pari, Gorda! —va demanar la tieta.

—Doncs poca cosa més li puc explicar. Molt temps després van trobar el seu esquelet al fons d'un barranc, entre els nopals. Només ossos. I tampoc sencers. La caixa de les costelles, el crani, els ossos dels braços i els ossos dels dits d'una mà. I res més. La carn se la devien menjar els zopilots, i els altres ossos segurament se'ls van endur els coiots.

—Corre per les venes de la família —va dir la tieta Isabelle.

—El què, senyora?

—Això de ser dures. I van enterrar els ossos?

—Els vam enterrar al jardí. Però a la làpida només hi veurà el seu nom. No hi vam posar cap creu ni res semblant. No sabíem de quina religió era la senyora.

—De cap, no en tenia —va dir la tieta Isabelle—. Els Nieto no tenim religió. I ara rumii-s'ho bé abans de contestar-me. Entesos?

—Sí, senyora.

—És la filla de la meva germana, oi que sí?

—La cosa?

—La cosa.

17

Per un moment, la Gorda no va contestar.

—No —va fer—. Què li ho fa pensar? La seva germana bé ho hauria dit algun dia. Però no ho va dir mai.

A partir de quin moment es va fer a la idea, la tieta, que la cosa era la seva neboda? No ho sé pas. Però s'hi va fer i prou, i es va esforçar en la tasca de convertir-la en un ésser humà.

Per començar, li volia fer dir una primera paraula:

—Jo.

—Jo.

—Jo.

L'agafava de la mà i la duia a la platja, estenia una tovallola vermella a la sorra i hi asseia la cosa, amb els genolls contra el pit, i la cosa havia de dir «Jo», «Jo», contra el vent i el mar.

I així és com vaig néixer Jo, un 21 d'agost de 1978, davant el mar, cridant a plens pulmons «Jo», completament formada i amb el crani pelat, i amb tot posat, mitjons, sandàlies... tot.